

pieczętka jednostki organizacyjnej

**OPIS PRZEDMIOTU, PROGRAMU NAUCZANIA
ORAZ SPOSOBÓW WERYFIKACJI EFEKTÓW KSZTAŁCENIA**

CZEŚĆ „A”*

(opis przedmiotu i programu nauczania)

OPIS PRZEDMIOTU		
Nazwa przedmiotu	Literatura pozytywizmu	
Wydział	Humanistyczny	
Instytut/Katedra	Instytut Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa	
Kierunek	Filologia polska	
Specjalność/specjalizacja		
Poziom kształcenia	Studia pierwszego stopnia	
Profil	ogólnoakademicki	
Forma studiów	dzienne	
Rok/semestr	I	2
Tytuł /stopień naukowy (zawodowy). Imię i nazwisko prowadzącego przedmiot/ koordynatora przedmiotu	Dr hab. Alicja Dąbrowska	
Liczba godzin dydaktycznych i formy zajęć	30 wykładów 30 konwersatoriów	
Liczba punktów ECTS	6 kod 09.01.13/ p, 1, I	
Rygor zaliczenia	Egzamin, zaliczenie z oceną	
Typ przedmiotu	Przedmiot podstawowy	
Język wykładowy	Język polski	
Przedmioty wprowadzające i wymagania wstępne	brak	
Efekty kształcenia	Efekty kierunkowe	Efekty przedmiotowe
	K_W14 omawia najistotniejsze zagadnienia periodyzacji literatury polskiej w zakresie poszczególnych epok (tj. staropolskiej, oświecenia, romantyzmu, pozytywizmu itd.). charakteryzuje reprezentatywne dla nich utwory literackie oraz ich koincydencje kulturowe	Student: W01 - wymienia twórców, omawia reprezentatywne utwory okresu romantyzmu oraz ich koincydencje kulturowe; omawia najważniejsze gatunki i problemy dotyczące periodyzacji literatury romantyzmu oraz cechy charakterystyczne dla poetyki literatury romantyzmu (K_W14)
	K_W09 - prezentuje podstawowe wiadomości, terminy i metody związane	W02 – prezentuje podstawowe wiadomości, terminy i metody z zakresu analizy i

1. Opis przedmiotu jest opracowany i podpisywany przez prowadzącego przedmiot w przypadku, gdy dany przedmiot jest prowadzony wyłącznie przez jedną osobę.
2. Opis przedmiotu jest opracowany i podpisywany przez koordynatora przedmiotu w przypadku, gdy dany przedmiot jest prowadzony przez więcej niż jedną osobę, np. ze względu na różne formy realizacji przedmiotu (wykład + ćwiczenia); przygotowanie przez koordynatora opisu przedmiotu wymaga współpracy z pozostałymi osobami prowadzącymi przedmiot.

PROGRAM NAUCZANIA PRZEDMIOTU Rok akademicki: (2016/17) Semestr: (letni)	
Nazwa przedmiotu	Literatura pozytywizmu
Wydział	Humanistyczny
Instytut/Katedra	Instytut Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa
Kierunek	Filologia polska
Specjalność/specjalizacja	
Opisywana forma zajęć	wykład
Liczba godzin dydaktycznych	30
Tytuł /stopień naukowy (zawodowy). Imię i nazwisko prowadzącego zajęcia	
Treści programowe realizowane podczas zajęć	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Podłoże ideowe pozytywizmu. Wokół programu pozytywizmu warszawskiego: I. Geneza, czyli "Przedburzowcy" i "Stańczycy" a przełom pozytywistyczny. II. Program pozytywizmu warszawskiego. 2. Problemy kobiet w pozytywizmie i ich oddźwięk w prozie tego czasu. Emancypacja kobiet w pozytywistycznym programie społecznym. 3. Kwestia żydowska i wizerunek Żyda w literaturze pozytywizmu. 4. Realizacja haseł pozytywistycznych w prozie tego czasu. 5. Program literacki „młodych”: A/ Nowe zadania i nowe koncepcje literatury. B/ Poetyka prozy tendencyjnej; istota i przykłady literackie (<u>w łączności z ćwiczeniami</u>) 6. Kreacja wiejskiego bohatera w literaturze pozytywizmu. 7. Przestrzeń prowincji. Miejsce i rola świata natury w prozie pozytywistów 8. Poetyka powieści dojrzałego realizmu. <i>Nad Niemnem</i> Elizy Orzeszkowej jako krystalizacja i synteza najważniejszych wątków, jakie podjęła literatura pozytywizmu. (<u>dotatkowo w łączności z ćwiczeniami</u>) 9. Pokój Rzeckiego i cęła Anzelma Bohatyrewicza. O semantyce wnętrza wobec kreacji postaci w powieści realistycznej doby pozytywizmu (<u>wykład dodatkowy¹</u>) 10. Powieść historyczna - historia w powieści okresu postyczniowego na przykładzie Sienkiewicza i Kraszewskiego. <i>Trylogia</i> Henryka Sienkiewicza - między historią i baśnią. 11. Kreacje ludzi Wschodu w Trylogii Henryka Sienkiewicza. Motyw biesiady, zabawy, uczyty w Trylogii Henryka Sienkiewicza jako przejaw siedemnastowiecznej dworskowo-sarmackiej cywilizacji (<u>wykład dodatkowy</u>) 12. Poezja czasów niepoetyckich: A/ Twórczość Adama Asnyka (1838-1897). B/ Twórczość poetycka Marii Konopnickiej (1842-1910). C/ Poezja parnasistowska. 13. Naturalizm w literaturze polskiej. Recepcja naturalizmu w Polsce. Wielcy realiści wobec Emila Zoli. Naturalizm tzw. małych naturalistów (<u>dotatkowo</u>) 14. Schyłek pozytywizmu. Powieść o „wieku nerwowym”. <i>Bez dogmatu</i> jako nowy typ powieści. 	
Metody dydaktyczne	wykład
Metody i kryteria oceniania	egzamin ustny polegający na sprawdzeniu wiedzy oraz umiejętności

¹ wykład dodatkowy – zależnie od czasu wykładowego

	<p>konstruowania wypowiedzi na zadany temat; student losuje <u>zestaw trzech pytań</u> sformułowanych z podanej studentom listy zagadnień z literatury pozytywizmu 2016/17, obejmującej zagadnienia wykładowe i konwersatoryjne oraz przynajmniej jedną spośród podanych w literaturze przedmiotu monografi, a także jednego spośród wybranych artykułów w czasopiśmie i pracach zbiorowych; obowiązuje znajomość najmniej 10 pozycji z zakresu literatury przedmiotu</p> <p><u>na ocenę dostateczną</u> — student wymienia podstawowe informacje na temat zagadnień objętych pytaniami zestawu, tj. zna twórczość najważniejszych autorów doby pozytywizmu, najważniejsze zjawiska literackie, potrafi przywołać podstawowe konteksty interpretacyjne, potrafi omówić temat wykładowy spośród wskazanych z listy, wymienia podstawowe informacje na temat zagadnień objętych pytaniami zestawu</p> <p><u>na ocenę dobrą</u> – student wymienia podstawowe informacje na temat zagadnień objętych pytaniami zestawu, tj. zna twórczość najważniejszych autorów doby pozytywizmu, najważniejsze zjawiska literackie, potrafi przywołać podstawowe konteksty interpretacyjne, potrafi wnikliwie omówić temat wykładowy spośród wskazanych z listy, dostrzega wyznaczniki gatunkowe poszczególnych utworów i ich zakorzenie w tradycji, rozróżnia stereotypowe chwyt literackie od innowacyjnych rozwiązań; wskazuje na znaczenie literatury pozytywizmu dla wiedzy humanistycznej, ocenia źródła wiedzy o literaturze pozytywizmu (wybrane spośród podanych monografie i artykuły)</p> <p><u>na ocenę bardzo dobrą</u> - student wymienia podstawowe informacje na temat zagadnień objętych pytaniami zestawu, tj. zna twórczość najważniejszych autorów doby pozytywizmu, najważniejsze zjawiska literackie, potrafi przywołać podstawowe konteksty interpretacyjne, potrafi wnikliwie omówić temat wykładowy spośród wskazanych z listy dostrzega wyznaczniki gatunkowe poszczególnych utworów i ich zakorzenie w tradycji, rozróżnia stereotypowe chwyt literackie od innowacyjnych rozwiązań; wskazuje na znaczenie literatury pozytywizmu dla wiedzy humanistycznej, ocenia źródła wiedzy o literaturze pozytywizmu (wybrane spośród podanych monografie i artykuły), przywołuje konteksty filozoficzno-ideowe, w których dookreślają się dzieła polskiego pozytywizmu, wskazuje na znaczenie literatury pozytywizmu dla wiedzy humanistycznej, ocenia źródła wiedzy o literaturze pozytywizmu (wybrane spośród podanych monografie i artykuły również z literatury uzupełniającej), sytuuje dzieło literackie pozytywizmu w wybranych kontekstach z zakresu antropologii, filozofii, historii i in., wykorzystuje wiedzę o zjawiskach w literaturze pozytywizmu do analizy zjawisk społecznych, historycznych, artystycznych, kulturowych</p>
Rygor zaliczenia	egzamin
Literatura podstawowa	<p style="text-align: center;"><u>Teksty literackie:</u></p> <p>Adam Asnyk, Wybór wierszy oraz cykl Nad głębiami. Wyd. dowolne Michał Bałucki, <i>Grube ryby. Dom otwarty</i>. Oprac. Tomasz Weiss. Wrocław 1981. BN I 236 (1 komedia do wyboru) Adolf Dygasiński, <i>Zajac</i>, wstęp Jan Z. Jakubowski, Wrocław 1956 lub: <i>Nowele i powieści, (Wilk, psy i ludzie, Co się dzieje w gniazdach)</i> Maria Konopnicka, Wybór wierszy. Wyd. dowolne Maria Konopnicka Wybór nowel. Wydanie dowolne (przynajmniej 3 nowele) Eliza Orzeszkowa, <i>Pisma zebrane</i>, red. Julian Krzyżanowski,</p>

Warszawa 1947-1952 (*Marta, Dziurdziowie*), *Cham*, wstęp i oprac. Grażyna Borkowska, Kraków 1998, *Nad Niemnem*, wstęp Józef Bachórz, Wrocław 1996, BN I 292

Bolesław Prus, *Kroniki. Wybór*, wstęp Józef Bachórz, Wrocław 1994, BN I, 185 (tu: wstęp i wybrane teksty), *Opowiadania i nowele. Wybór*, oprac. Tadeusz Żabski, Wrocław 1996, BN I 291 (minimum 10 pozycji), *Placówka*, wstęp i oprac. Tadeusz Żabski, Wrocław 1987, BN I, 262, *Lalka*, wstęp i oprac. Józef Bachórz, Wrocław 1991, BN I, 262

Henryk Sienkiewicz, *Wybór nowel i opowiadań*, oprac. Tadeusz Bujnicki, Wrocław 1986, BN I, 131 (minimum 8 pozycji), *Humoreski z teki Worszyły*, wstęp Bogdan Mazan, Wrocław 1988, Nasza Biblioteka, *Ogniem i mieczem*, wstęp Bogdan Mazan, Wrocław 1990, Nasza Biblioteka; *Bez dogmatu*, oprac. Tadeusz Bujnicki, Wrocław 2002, BN I, 301

Opracowania naukowe:

Henryk Markiewicz, *Pozytywizm*, wyd. 3 zmien. i rozszerz., Warszawa 1999 i następne wydania

Grażyna Borkowska, *Pozytywiści i inni*, Warszawa 1996

Programy i dyskusje literackie okresu pozytywizmu. Oprac. Janina Kulczycka-Saloni, Wrocław 1985, BN I, 249 (wstęp i kilka wybranych tekstów z zakresu publicystyki literackiej)

Obraz literatury polskiej XIX i XX wieku, seria IV (*Literatura polska w okresie realizmu i naturalizmu*), t. 1-4

Słownik literatury polskiej XIX wieku, red. Józef Bachórz i Alina Kowalczykowa, Wrocław 1991 i wyd. następne (tu wybrane hasła)

Wszystkie wstępy do powyższych wydań BN

Artykuły:

Stanisław Eile, *Ideal powieści pozytywistycznej. „Nad Niemnem” E. Orzeszkowej*, „Pamiętnik Literacki” 1974, z. 1

Henryk Markiewicz, *Antynomie powieści realistycznej dziewiętnastego wieku*, [w:] *Przekroje i zbliżenia*, Warszawa 1967 lub [w:] *Prace wybrane*, t. 2, Kraków 1996

Józef Bachórz, *Wzorzec polskiej powieści realistycznej i jego znaczenie historycznoliterackie*, w zbiorze: *Wiedza o literaturze i edukacja. Księga referatów Zjazdu Polonistów*, red. Teresa Michałowska [i in.], Warszawa 1996, s. 348-364

Do egzaminu należy zapoznać się minimum z jedną monografią literacką spośród następujących:

Jan Tomkowski, *Mój pozytywizm*, Warszawa 1993

Janina Kulczycka-Saloni, *Literatura Polska lat 1876-1902 a inspiracja Emila Zoli*, Wrocław 1974

Ryszard Koziółek, *Ciała Sienkiewicza. Studia o płci i przemocy*, Katowice 2009

Maciej Gloger, *Sienkiewicz nowoczesny*, Bydgoszcz 2010

Zofia Mocarska-Tycowa, *Wybory i konieczności. Poezja Adama Asnyka wobec gustów estetycznych i najważniejszych pytań swoich czasów*, Toruń 1990

Alina Brodzka, *O nowelach Marii Konopnickiej*, Warszawa 1958

Barbara Bobrowska, *Konopnicka na szlakach romantyków*, Warszawa 1997

Jan Detko, *Orzeszkowa wobec tradycji narodowowyzwoleńczych*, Warszawa 1965

Maria Żmigrodzka, *Orzeszkowa. Młodość pozytywizmu*, Warszawa 1965, zwł. s. 320-490

	<p>Zygmunt Szweykowski, <i>Twórczość Bolesława Prusa</i>, Warszawa 1972, całość, a zwł. rozdziały VI, VII, VIII</p> <p>Janina Kulczycka-Saloni, <i>Nowelistyka Bolesława Prusa</i>, Warszawa 1969, s. 7-89</p> <p>Stanisław Fita, „<i>Placówka</i>” <i>B. Prusa</i>, Warszawa 1980, s. 5-58</p> <p>Tadeusz Bujnicki, <i>Pierwszy okres twórczości Henryka Sienkiewicza</i>, Kraków 1968</p> <p>Julian Krzyżanowski, <i>Twórczość Henryka Sienkiewicza</i> (tu zwł.: rozdziały IV, V, VI, IX), Warszawa 1970 (lub in. wydania)</p> <p>Tadeusz Żabski, <i>Poglądy estetyczno-literackie Henryka Sienkiewicza</i>, Wrocław 1979; tenże, <i>Sienkiewicz</i>, Wrocław 1999</p> <p>Anna Martuszczyńska, <i>Poetyka polskiej powieści dojrzałego realizmu (1876-1895)</i>, Wrocław 1977</p> <p>Henryk Markiewicz, „<i>Lalka</i>” <i>Bolesława Prusa. Zarys monograficzny i materiały</i>, Warszawa 1967, s. 5-59</p>
<p>Literatura uzupełniająca</p>	<p><u>Teksty literackie</u> (lektura 1-2 wybranych pozycji)</p> <p>Józef Bliziński, <i>Pan Damazy</i>, oprac. Janina Garbaczowska, wyd. 3, Wrocław 1956, BN I lub <i>Rozbitki</i>, w: <i>Komedie</i>. Oprac. Józef Pocięcha. Wstęp Janina Garbaczowska, Kraków 1967</p> <p>Felicjan Faleński, <i>Wybór utworów</i>, oprac. Maria Grzędzińska, Wrocław 1971, BN I 202 (tu: wstęp i wybór utworów)</p> <p>Eliza Orzeszkowa, <i>Pisma zebrane</i>, red. Julian Krzyżanowski, Warszawa 1947-1952 (<i>Meir Ezofowicz, Niziny, Gloria victis, Opowiadania i nowele</i>)</p> <p>Bolesław Prus, <i>Emancypantki</i>, oprac. Danuta Brzozowska, Warszawa 1960 BS – przynajmniej 1 tom); tenże, <i>Faraon</i>, oprac. Zygmunt Szweykowski, Warszawa 1954</p> <p>Henryk Sienkiewicz, <i>Krzyżacy</i>, oprac. Tadeusz Bujnicki, Wrocław 1990, BN I 269; <i>Potop</i>, wstęp Bogdan Mazan, Wrocław 1991, Nasza Biblioteka; <i>Pan Wołodyjowski</i>, wstęp Bogdan Mazan, Wrocław 1995, Nasza Biblioteka; <i>Quo vadis</i>, oprac. Tadeusz Żabski, Wrocław 2002, BN I 231, „<i>Listy z podróży</i>” <i>do Ameryki; Baśnie i legendy</i>, oprac. Tomasz Jodelka-Burzecki, Warszawa 1985</p> <p>Antoni Sygietyński, <i>Na skałach Calvados. Powieść z życia normandzkich rybaków</i>, Kraków 1956</p> <p>Antoni Sygietyński, <i>Wysadzony z siodła</i>, dowolne wydanie</p> <p>Aleksander Świętochowski, <i>Nowele i opowiadania: wybór</i>, oprac. Samuel Sandler, Wrocław 1965, BN I, 185; <i>Dumania pesymisty</i>, oprac. i wstęp Ewa Paczoska, Warszawa 2002</p> <p>Tomasz Sobieraj, <i>Fabule i „światopogląd”</i>. <i>Studia z historii polskiej powieści XIX-wiecznej</i>, Poznań 2004</p> <p><u>Opracowania naukowe:</u></p> <p>A. Do egzaminu należy wybrać jedną z poniższych publikacji zbiorowych i zapoznać się <u>minimum z jednym artykułem</u> znajdującym się w wybranym tomie:</p> <p>Julian Krzyżanowski, <i>Epos Orzeszkowej</i>, w tomie: <i>W kręgu wielkich realistów</i>, Kraków 1962, s. 183-196 oraz tenże, <i>O „Chamie”</i>, tamże, s. 196 –204</p> <p>Ireneusz Opacki, <i>Gra symetrii (Z legend dawnego Egiptu)</i>, w tomie: <i>Nowela, opowiadanie, gawęda. Interpretacje</i>. Warszawa 1974, s. 88-113</p> <p>Artur Hutnikiewicz, <i>O współczesnych powieściach Sienkiewicza</i>, w tomie: <i>Portrety i szkice literackie</i>, Warszawa 1976</p> <p>Elżbieta Rzewuska, <i>Konwencje literackie w polskiej komedii pozytywistycznej</i>, w tomie zbiorowym: <i>Poetyka i historia</i>, red. Jan</p>

Trzynadłowski, Wrocław 1968, s. 103-121
Lalka i inne. Studia w stulecie polskiej powieści realistycznej, red. Józef Bachórz, Michał Głowiński, Warszawa 1992 (tu studia: Józefa Bachórza, Kazimierza Bartoszyńskiego, Ewy Paczoskiej, Krzysztofa Kłosińskiego, Michała Głowińskiego, Tadeusza Bubnickiego, inne)
Nowe stulecie trójcy powieściopisarzy, red. Andrzej Z. Makowieckiego, Warszawa 1992 (wybrane referaty)
Henryk Sienkiewicz i jego twórczość, red. Zbigniew Przybyła, Częstochowa 1996, (artykuły: Zofia Mocarska-Tycowa, *Inspiracje malarstwem w nowelach Sienkiewicza*, Grzegorz Zajac, *Na kanwie pewnego losu. Konstrukcja fabuły w sienkiewiczowskich nowelach „postaciowych”*)
Jubileuszowe “żniwo u Prusa”. *Materiały z międzynarodowej sesji prusowskiej w 1997 r.*, red. Zbigniew Przybyła, Częstochowa 1998 (tu np. Tadeusz Bujnicki, *Jak zrobiona jest „Katarynka”?*, s. 73 – 81)
Wokół „Nad Niemnem, red. Jolanta Sztachelska, Białystok 2001 (tu: wybrane szkice)
Problematyka religijna w literaturze pozytywizmu i Młodej Polski. Świadectwa poszukiwań. Red. Stanisław Fita, Lublin 1993 (tu: Zofia Mocarska-Tycowa, *Temat śmierci w prozie realistów lub inne szkice*)

B. Do egzaminu należy zapoznać się minimum z jednym ze wskazanych artykułów w czasopismach:

Józef Bachórz, „Placówka” *Bolesława Prusa. Projekt kolejnej interpretacji*, „Pamiętnik Literacki” 1984, z.3
Leszek Szaruga, „Faraon” *jako powieść o państwie*, „Teksty” 1975, z. 5
Jerzy Cieślowski, „Nad Niemnem” *Elizy Orzeszkowej. Rozważania nad semiotyką mitów religijnych*, „Pamiętnik Literacki” 1969, z. 2
Maciej Gloger, *Aryman nad brzegami Niemna. „Cham” Elizy Orzeszkowej jako manichejska parabola*, [w:] *Literatura i sztuka II połowy XIX wieku. Światopoglądy - postawy - tradycje*, red. B. Bobrowska, S. Fita, J. A. Malik, lublin 2004
Grzegorz Zajac, *Wokół zdarzenia. Fabuła nowel “sytuacyjnych” H. Sienkiewicza*, „Ruch Literacki” 1995, z. 4
Tadeusz Bujnicki, „Omyłka” *(poetyka i konteksty)*, „Ruch Literacki” 1994 z. 3-4
Tadeusz Budrewicz, „Kamizelka” – *obserwatorium społecznych faktów*, „Ruch Literacki” 1993, z. 5
Andrzej Gurbiel, „Kamizelka” *Bolesława Prusa*, „Ruch Literacki” 1993, z. 5
Tadeusz Budrewicz, *Uczony wśród aniołów i samicy (O stylu miłosnym „Lalki”)*, „Ruch Literacki” 1989, z. 2.
Henryk Markiewicz, *Melancholicy i bezdogmatowcy*, „Miesięcznik Literacki” 1972, nr 1, przedr. [w tegoż:] *W kręgu Żeromskiego*, Warszawa 1977 lub [w tegoż:] *Prace wybrane*, t. 2, Kraków 1996

.....
.....
data
daną formę zajęć

.....
.....
podpis prowadzącego

.....

.....

data koordynatora przedmiotu	podpis
---------------------------------	--------

Objaśnienia do „Programu nauczania przedmiotu”:

1. „Program nauczania przedmiotu” sporządza się odrębnie dla każdej formy przedmiotu.
2. „Program nauczania przedmiotu” jest opracowywany przez prowadzącego daną formę zajęć.

CZĘŚĆ „B”

(opis sposobów weryfikacji efektów kształcenia)

**Opis sposobu realizowania i sprawdzania efektów kształcenia dla przedmiotu
z odniesieniem do form zajęć i sprawdzianów**

Efekty kształcenia a forma zajęć		Metody oceniania efektów kształcenia		
Efekty kształcenia dla **		Forma zajęć	Metody oceniania***	Efekty kształcenia dla przedmiotu
kierunku	przedmiotu			
K_W014 K_W09	W01 W02	W	egzamin	W01, W02, U01, U02, U03, U04, K-1
K_U01 K_U02 K_U12 K_U13	U01 U02 U3 U4	W		
K_K01	K01	W		

.....

.....

data
daną formę zajęć

podpis prowadzącego

.....

.....

data
koordynatora przedmiotu

podpis

Objaśnienia:

Część „B” sylabusu (opisy sposobów realizowania i sprawdzania efektów kształcenia) nie ma jednorodnej postaci. Podstawowe jednostki organizacyjne uczelni bądź jednostki prowadzące kierunki studiów mogą w tym zakresie opracować i przyjąć inne wzory i sposoby opisów części „B” sylabusu.

** Tabela. Lewa część tabeli jest przyporządkowaniem efektów przedmiotowych (W01, U02, K01) do efektów kierunkowych (K_W01, K_U02) oraz wskazaniem form zajęć (W – wykład; L – laboratorium; Ć – ćwiczenia itd.) pozwalających osiągnąć efekty dla przedmiotu.

*** Tabela. W prawej części tabeli należy zamieścić metody oceniania oraz efekty przedmiotowe, które są w określony sposób sprawdzane (określają je prowadzący – w tabeli podano przykłady).

PROGRAM NAUCZANIA PRZEDMIOTU	
Rok akademicki: (2016/17) Semestr: (letni)	
Nazwa przedmiotu	Literatura pozytywizmu
Wydział	Humanistyczny
Instytut/Katedra	Instytut Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa

Kierunek	Filologia polska
Specjalność/specjalizacja	
Opisywana forma zajęć	Konwersatorium
Liczba godzin dydaktycznych	30
Tytuł /stopień naukowy (zawodowy). Imię i nazwisko prowadzącego zajęcia	Dr hab. Alicja Dąbrowska
Treści programowe realizowane podczas zajęć	
<p>1. „Kroniki tygodniowe” B. Prusa jako przykład publicystyki społecznej.</p> <p>2. Cechy literatury tendencyjnej na przykładzie „Humoresek z teki Worszyły” H.Sienkiewicza.</p> <p>3. Przemiany nowelistyki pozytywistycznej: Nowela – gatunek popularny w pozytywizmie; Klasyczny okres nowelistyki Sienkiewicza, jej tematyczna systematyka nowelistyka. Problematyka ludowa w nowelistyce H. Sienkiewicza (z lat 1875-1880).</p> <p>4. Problematyka i kształt artystyczny nowelistyki B. Prusa (na wybranych przykładach)</p> <p>5. Geneza, poetyka i problematyka „Anielki” B. Prusa, czyli od tendencji do realizmu. Strategia narracyjna „Anielki”</p> <p>6. „Nad Niemnem” E. Orzeszkowej jako ideał powieści pozytywistycznej: Geneza i problematyka utworu; Tradycja powstania styczniewego w powieści Orzeszkowej. Natura i kultura oraz praca w <i>Nad Niemnem</i>; Problemy formy „Nad Niemnem” jako tzw. „powieści dobrze skomponowanej” (kompozycja <i>Nad Niemnem</i>, narracja i konstrukcja bohaterów). <i>Nad Niemnem</i> jako pozytywistyczny epos („edukacyjny”) Tendencja i realizm w powieści.</p> <p>7. Topos wsi w „Placówce” B. Prusa. Między naturalizmem, realizmem a tendencyjnością.</p> <p>8. „Lalka” B. Prusa jako szczytowe osiągnięcie prozy pozytywizmu: Diagnoza współczesności w „Lalce”: ideologia pozytywizmu i romantyzmu w powieści, obraz społeczeństwa polskiego (rozwarstwienie), sytuacja ludu, przyczyny niedorozwoju społecznego; kryzys cywilizacji i utopia w „Lalce”; „Lalka” - odkrywca powieść o miłości: powieść psychologiczna; Struktura gatunkowa „Lalki” wobec tradycji literackiej (kompozycja, głosy krytyki pozytywistycznej o „Lalce”; narracja i typy narratorów, kreacja postaci). „Lalka” i jej nowatorstwo na tle epoki (powieść poza konwencją, stereotypem i schematem interpretacyjnym zastrzeżonym dla powieści realistycznej)</p> <p>9. Antyurbanizm w powieści E. Orzeszkowej „Cham”. Literacki awans chłopskiego bohatera w ludowych powieściach Orzeszkowej. Naturalizm i parabola w powieści.</p> <p>10. Charakterystyczne cechy komediofarsy pozytywistycznej na przykładzie „Grubych ryb” M. Bałuckiego.</p> <p>11. Adam Asnyk – poeta „czasów niepoetyckich”: - przeżycie powstania styczniewego w utworach z l. 1864-1867 (temat narodowy); - poeta popularny w twórczości ze schyłku l. 60 i początku 70. (tematyka miłości, szczęścia i mowa kwiatów; - poezja myśli i cykl tatrzański (założenia światopoglądowe i poetyka „Nad głębiami)</p>	
Metody dydaktyczne	dyskusja, analiza i interpretacja tekstów z literatury pozytywistycznej
Metody i kryteria oceniania	<p>aktywność na ćwiczeniach + referat + pisemne kolokwium (oprócz aktywnego uczestnictwa w zajęciach poprzez zabieranie głosu w dyskusji, zachęca się do przygotowania referatów, wykazanie się umiejętnością przeprowadzenia analizy tekstu pozytywistycznego);</p> <p>zaliczenie z oceną na podstawie pracy pisemnej lub pisemnego kolokwium z zakresu ćwiczeniowego + (chętni studenci) przygotowanie referatu</p> <p>ocena dostateczna: student zalicza pracę pisemną spełniającą kryteria poprawności merytorycznej, językowej i bibliograficznej/ zalicza kolokwium-test na ocenę dostateczną, (niekoniecznie) redaguje mogące podnieść ocenę prace pisemne (referaty) definiujące i opisujące wybrane (wskazane) elementy wiedzy z literatury</p>

	<p>pozytywizmu</p> <p>ocena dobra: zalicza pracę pisemną spełniającą kryteria poprawności merytorycznej, językowej i o rozszerzonej uwzględniającej najnowsze pozycje bibliografii/ kolokwium-test na ocenę dobrą; opracowuje (redaguje) prace pisemne (referaty) definiujące i opisujące wybrane elementy wiedzy z literatury pozytywizmu na ocenę dobrą, przedstawia krytyczne i wnikliwe stanowisko w dyskusjach i orientację w kontekstach</p> <p>ocena bardzo dobra: student zalicza pracę pisemną spełniającą wszystkie kryteria poprawności merytorycznej, językowej i bibliograficznej/ kolokwium-test na ocenę bardzo dobrą; wnikliwie opracowuje (redaguje) prace pisemne (referaty) definiujące i opisujące wybrane elementy wiedzy z literatury pozytywizmu na ocenę bardzo dobrą, systematycznie zabiera głos w dyskusjach i wykazując b. dobrą znajomość zadanych opracowań, postawę krytyczną do omawianych kwestii i wykorzystując wiedzę z innych dziedzin literaturoznawstwa (poetyki, historii, filozofii itp.)</p>
Rygor zaliczenia	Zaliczenie z oceną
Literatura podstawowa	<p>A. Asnyk, <i>Poezje zebrane</i>, wstęp Z. Mocarska-Tycowa, Toruń 1995 Lub Adam Asnyk, <i>Wybór wierszy</i> oraz cykl <i>Nad głębiami</i>. Wyd. dowolne Michał Bałucki, <i>Grube ryby. Dom otwarty</i>. Oprac. Tomasz Weiss. Wrocław 1981. BN I 236 (1 komedia do wyboru) Eliza Orzeszkowa, <i>Nad Niemnem</i>, wstęp Józef Bachórz, Wrocław 1996, BN I, E. Orzeszkowa, <i>Cham</i>, wstęp i oprac. G. Borkowska, Kraków 1998, Universitas Bolesław Prus, <i>Kroniki. Wybór</i>, wstęp Józef Bachórz, Wrocław 1994, BN I, 285 (tu: wstęp i wybrane teksty), <i>Opowiadania i nowele. Wybór</i>, oprac. Tadeusz Żabski, Wrocław 1996, BN I 291 (minimum 10 pozycji), <i>Placówka</i>, wstęp i oprac. Tadeusz Żabski, Wrocław 1987, BN I, 251, <i>Lalka</i>, wstęp i oprac. Józef Bachórz, Wrocław 1991, BN I, 262, <i>Anielka</i>; Henryk Sienkiewicz, <i>Wybór nowel i opowiadań</i>, oprac. Tadeusz Bujnicki, Wrocław 1986, BN I, 131 (minimum 8 pozycji), <i>Humoreski z teki Worszyły</i>, wstęp Bogdan Mazan, Wrocław 1988, Nasza Biblioteka</p> <p style="text-align: center;"><u>Opracowania naukowe:</u></p> <p>Henryk Markiewicz, <i>Pozytywizm</i>, wyd. 3 zmien. i rozszerz., Warszawa 1999 i następne wydania <i>Słownik literatury polskiej XIX wieku</i>, red. Józef Bachórz i Alina Kowalczykova, Wrocław 1991 i wyd. następne (tu wybrane hasła) Z. Szweykowski, <i>Twórczość Bolesława Prusa</i>, Warszawa 1972 J. Barczyński, <i>Z zagadnień powieści tendencyjnej</i>, [w:] <i>Poetyka i historia</i>, zbior., Wrocław 1968, s. 169-176 (teoria pozytywistycznej prozy tendencyjnej) T. Bujnicki, <i>Pierwszy okres twórczości Henryka Sienkiewicza</i>, Kraków 1968, E. Pieścikowski, <i>Nad twórczością Bolesława Prusa</i>, Poznań 1989, E. Pieścikowski, <i>Arcydzieła nowelistyki pozytywistycznej</i>, Szczecin 1989, J. Krzyżanowski, <i>Twórczość Henryka Sienkiewicza</i>, Warszawa 1970, Janina Kulczycka-Saloni, <i>Literatura Polska lat 1876-1902 a inspiracja Emila Zoli</i>, Wrocław 1974 Zofia Mocarska-Tycowa, <i>Wybory i konieczności. Poezja Adama</i></p>

	<p><i>Asnyka wobec gustów estetycznych i najważniejszych pytań swoich czasów</i>, Toruń 1990</p> <p style="text-align: center;"><u>Artykuły:</u></p> <p>Stanisław Eile, <i>Ideal powieści pozytywistycznej. „Nad Niemnem” E. Orzeszkowej</i>, „Pamiętnik Literacki” 1974, z. 1</p> <p>S. Eile, <i>Dialektyka „Lalki” Bolesława Prusa</i>, „Pamiętnik Literacki” 1973, z.1.</p> <p>Elżbieta Rzewuska, <i>Konwencje literackie w polskiej komedii pozytywistycznej</i>, w tomie zbiorowym: <i>Poetyka i historia</i>, red. Jan Trzynałowski, Wrocław 1968, s. 103-121</p> <p>Henryk Markiewicz, <i>Antynomie powieści realistycznej dziewiętnastego wieku</i>, [w:] <i>Przekroje i zblżenia</i>, Warszawa 1967 lub [w:] <i>Prace wybrane</i>, t. 2, Kraków 1996</p> <p>K. Bartoszyński, <i>Interpretacja - „nie kończące się zadanie”. Przykład „Lalki” Bolesława Prusa</i>, [w:] <i>Lalka i inne</i>, pod red. J. Bachórze i M. Głowińskiego, Warszawa 1992, s. 49-62</p> <p>Józef Bachórz, <i>Wzorzec polskiej powieści realistycznej i jego znaczenie historycznoliterackie</i>, w zbiorze: <i>Wiedza o literaturze i edukacja. Księga referatów Zjazdu Polonistów</i>, red. Teresa Michałowska [i in.], Warszawa 1996, s. 348-364</p> <p style="text-align: center;"><u>monografie</u> spośród następujących:</p> <p>Jan Detko, <i>Orzeszkowa wobec tradycji narodowowyzwoleńczych</i>, Warszawa 1965 lub tenże, <i>Eliza Orzeszkowa</i>, Warszawa 1971, s. 293-357</p> <p>Maria Żmigrodzka, <i>Orzeszkowa. Młodość pozytywizmu</i>, Warszawa 1965, zwł. s. 320-490</p> <p>Janina Kulczycka-Saloni, <i>Nowelistyka Bolesława Prusa</i>, Warszawa 1969</p> <p>J. Kulczycka-Saloni, <i>Bolesław Prus</i>, Warszawa 1975, s. 244-300</p> <p>Stanisław Fita, <i>„Placówka” B. Prusa</i>, Warszawa 1980, s. 5-58</p> <p>Julian Krzyżanowski, <i>Twórczość Henryka Sienkiewicza</i> (tu zwł.: rozdziały IV, V, VI, IX), Warszawa 1970 (lub in. wydania)</p> <p>Tadeusz Żabski, <i>Poglądy estetyczno-literackie Henryka Sienkiewicza</i>, Wrocław 1979; tenże, <i>Sienkiewicz</i>, Wrocław 1999</p> <p>Anna Martuszevska, <i>Poetyka polskiej powieści dojrzałego realizmu (1876-1895)</i>, Wrocław 1977</p> <p>Henryk Markiewicz, <i>„Lalka” Bolesława Prusa. Zarys monograficzny i materiały</i>, Warszawa 1967, s. 5-59</p>
<p>Literatura uzupełniająca</p>	<p>B. Prus, <i>Kroniki</i>, t. 1-20, oprac. i wstęp Z. Szweykowski, Warszawa 1953-1970</p> <p>B. Prus, <i>Kroniki. Wybór</i>, wstęp S. Fita, t. 1-2, Warszawa 1987</p> <p>B. Prus, <i>Wybór kronik i pism publicystycznych</i>, oprac. Z. Szweykowski, Warszawa 1948 (jedno z wydań do wyboru)</p> <p>E. Orzeszkowa, <i>Cham</i>, posł. M.Żmigrodzka, Warszawa 1954</p> <p>A. Asnyk, <i>Pisma</i>, wyd. jubileuszowe, oprac. H. Schipper, t. 1-2, Warszawa 1938-1939</p> <p>A. Asnyk, <i>Poezje</i>. Wstęp Stefan Lichański, Warszawa 1975</p> <p>Z. Szweykowski, <i>Nie tylko o Prusie</i>, Poznań 1967, s. 168-184</p> <p>Grażyna Borkowska, <i>Pozytywiści i inni</i>, Warszawa 1996</p> <p>Julian Krzyżanowski, <i>Epos Orzeszkowej</i>, w: <i>W kregu wielkich realistów</i>, Kraków 1962, s. 183-196, 196 –204</p> <p>E. Jankowski, <i>Eliza Orzeszkowa</i>, Warszawa 1988, s. 281-309, 309-317</p> <p>S. Pigoń, <i>Uwłaszczenie literackie chłopca</i> [w:] S. Pigoń, <i>Na drogach</i></p>

kultury ludowej, Warszawa 1974, s. 239-252.

K. Kłosiński, *Mimesis w chłopskich powieściach Orzeszkowej*, Katowice 1990, zwł. s. 107-109; 175-184

Ireneusz Opacki, *Gra symetrii (Z legend dawnego Egiptu)*, w tomie: *Nowela, opowiadanie, gawęda. Interpretacje*. Warszawa 1974, s. 88-113

Lalka i inne. Studia w stulecie polskiej powieści realistycznej, red. Józef Bachórz, Michał Głowiński, Warszawa 1992 (tu studia: Józefa Bachórza, Kazimierza Bartoszyńskiego, Ewy Paczoskiej, Krzysztofa Kłosińskiego, Michała Głowińskiego, Tadeusza Bubnickiego, inne)

Nowe stulecie trójcy powieściopisarzy, red. Andrzej Z. Makowieckiego, Warszawa 1992 (wybrane referaty)

Henryk Sienkiewicz i jego twórczość, red. Zbigniew Przybyła, Częstochowa 1996, (artykuły: Zofia Mocarska-Tycowa, *Inspiracje malarstwem w nowelach Sienkiewicza*, Grzegorz Zając, *Na kanwie pewnego losu. Konstrukcja fabuły w sienkiewiczowskich nowelach „postaciowych”*)

Jubileuszowe “żniwo u Prusa”. Materiały z międzynarodowej sesji prusowskiej w 1997 r., red. Zbigniew Przybyła, Częstochowa 1998 (tu np. Tadeusz Bujnicki, *Jak zrobiona jest „Katarynka”?*, s. 73 – 81)

Wokół „Nad Niemnem, red. Jolanta Sztachelska, Białystok 2001 (tu: wybrane szkice)

Problematyka religijna w literaturze pozytywizmu i Młodej Polski. Świadectwa poszukiwań. Red. Stanisław Fita, Lublin 1993 (tu: Zofia Mocarska-Tycowa, *Temat śmierci w prozie realistów lub inne szkice*)

artykuły w czasopismach:

J. Majcherek, *Nie ma na afiszu: „Ciężkie czasy”*, „Dialog” 1986, nr 9

E. Warzenica-Zalewska, *Kompozycja „Lalki” wobec tradycji literackiej*, [w:] *Problemy literatury polskiej okresu pozytywizmu, seria 1*, pod red. E. Jankowskiego i J. Kulczyckiej-Saloni, Wrocław 1980, s. 141-159.

M. Głowiński, *Cham czyli Pani Bovary nad brzegiem Niemna*, [w:] *Lalka i inne*, pod red. J. Bachórza i M. Głowińskiego, Warszawa 1992, s. 129-143.

Józef Bachórz, *„Placówka” Bolesława Prusa. Projekt kolejnej interpretacji*, „Pamiętnik Literacki” 1984, z.3

Jerzy Cieślowski, *„Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej. Rozważania nad semiotyką mitów religijnych*, „Pamiętnik Literacki” 1969, z. 2

Grzegorz Zając, *Wokół zdarzenia. Fabuła nowel “sytuacyjnych” H. Sienkiewicza*, „Ruch Literacki” 1995, z. 4

Z. Mocarska-Tycowa, *Inspiracje malarstwem w nowelach Sienkiewicza*, [w:] *Henryk Sienkiewicz i jego twórczość*, pod red. Z. Przybyły, Częstochowa 1996, s. 125-133

Tadeusz Bujnicki, *„Omyłka” (poetyka i konteksty)*, „Ruch Literacki” 1994 z. 3-4

Tadeusz Budrewicz, *„Kamizelka” – obserwatorium społecznych faktów*, „Ruch Literacki” 1993, z. 5

Andrzej Gurbiel, *„Kamizelka” Bolesława Prusa*, „Ruch Literacki” 1993, z. 5

Tadeusz Budrewicz, *Uczony wśród aniołów i samicy (O stylu miłosnym „Lalki”)*, „Ruch Literacki” 1989, z. 2.

M. Inglot, *Obraz idealnej miłości w “Lalce” B. Prusa*, „Acta Univ. Wratislaviensis” *Prace Literackie* 16, 1974

E. Paczoska, *Lalka - balkony i wnętrza*, w: *Lalka i inne*, op. cit., s. 97-110.

.... data daną formę zajęć	.... podpis prowadzącego
.... data koordynatora przedmiotu	.... podpis

Objaśnienia do „Programu nauczania przedmiotu”:

3. „Program nauczania przedmiotu” sporządza się odrębnie dla każdej formy przedmiotu.
4. „Program nauczania przedmiotu” jest opracowywany przez prowadzącego daną formę zajęć.

CZĘŚĆ „B”

(opis sposobów weryfikacji efektów kształcenia)

**Opis sposobu realizowania i sprawdzania efektów kształcenia dla przedmiotu
z odniesieniem do form zajęć i sprawdzianów**

Efekty kształcenia a forma zajęć		Metody oceniania efektów kształcenia		
Efekty kształcenia dla **		Forma zajęć	Metody oceniania***	Efekty kształcenia dla przedmiotu
kierunku	przedmiotu			
K_W014 K_W09	W01 W02	Ć	Praca pisemna/ Kolokwium pisemne	W01, U01, U02, U03, U04, K-1
K_U01 K_U02 K_U12 K_U13	U01 U02 U3 U4	Ć		
K_K01	K01	Ć		

.... data daną formę zajęć	.... podpis prowadzącego
.... data koordynatora przedmiotu	.... podpis